

Bleiburg s križnim putem

Veteran hrvatskih oružanih snaga domobranski poručnik Branko Suhina, rođen 1924., završio u Zagrebu domobransku vojnu akademiju i oficirsku školu u Stockerau kod Beča, prisjeća se u ovom napisu proživljenih doživljaja Bleiburga i križnog puta.

Uvjeren je da je to bio smišljen posljednji genocid nad cvijetom hrvatskog naroda koji je dao desetine i desetine tisuća žrtava. Ali kao što je i Krist na križu zamolio svog i našeg Oca da oprostí njegovim ubojicama, tako je i ovaj hrvatski časnik prošiv ostve i revansizma, a za praštanje, ali i protiv zaborava. Naime; istina mora biti poznata, povijesti i služiti u prvom redu budućim generacijama da se više nikada ne ponovi nešto slično.

Posljednjih dana travnja 1944. godine, naravno, ishod rata bio je tada i više nego znan, kao zapovjednik motoriziranog odjela 1. hrvatske udarne divizije, dobio sam na položajima na području sjeverozapadno od Cezme nalog da u komandi pozadine divizije u Zagrebu organiziram dopremu raznog materijala (oružje, municiju, sahu hranu, sanitetski materijal itd.).

Pretpostavljalo se da će se linije fronte lagano pomicati u pravcu zapada gdje bi došli u kontakt s Anglo-Amerikancima. Međutim, ratni se izbor ubrzo tako da se više nije mogla organizirati doprema materijala pa je pešačka komanda da posadina s materijalom na nekoliko kamiona i u pratnji specijalnih vojnih motocikla s priklopkom krene u povlačenje preko Slovenije u pravcu sjeverozapada s tim da se predaja s kasnijom reorganizacijom izvrši Englezima. Naravno, ako bi se u povlačenju susreli s jedinicama divizije, izvansila bi se dopuna materijalom u kretanju.

● Pokret na zapad iz Zagreba

Krenuli smo iz Zagreba s nekoliko netovarenih kamiona, nekoliko pratećih metara i s nekoliko desetaka vojnika iz bližnje tadašnje ženske gimnazije časnih sestara u Savaškoj cesti. Da ti je to bilo 6. ili 7. svibnja ujutro, više nisam siguran. Vjerojatnije 6. svibnja. Željeni pravac: Krapina — Celje — Dravograd — Celovec. Iako je cesta bila puna vojske i civila u povlačenju s mnogo seljačkih kola, stoke i ručnih kolica, relativno smo se brzo privlačili do Krapine, kamo smo stigli oko podne, a zatim preko Rogaske Slatine do Čelje, gdje smo stigli kasnije poslije podne. Što dalje, sve zakrčenije ceste vojskom i civilima. Susreli smo i veću grupu četnika na kojima. Posebno organizirano i disciplinirano prešli su Nijemci.

Već pred Čeljom bilo je straha gužva i bilo je namjerno nastaviti u pravcu Dravograda jer je sve bilo zakrčeno. Krenuli smo prema Ljubljani sa željom da dostignemo Kranj i tako što brže i što zapadnije dođemo u Austriju. Prije Kranja smo zamočili na kamionima, a gužva je postajala sve veća. U ranu zoru napustili smo nekoliko kamiona i krenuli s tri kamiona i jednom motoklikom za Kranj s odultom doneseno tijekom puta da ikako što više na zapad, kako

bi možda izbjegli metež. Tako smo odlučili da krenemo prema Trzinu i zatim preko Ljubelja u Austriju.

Koli klesnatar dalje od Trzina kod Podljubelja bila je već neopisiva gužva i metež. Tu smo dostigli već 6. njemačke jedinice. Bili smo prisiljeni napustiti motoklik vozila. Napuštali smo raseo sukoba hranom i cigareta, uzeli šatoriska kupa i pišće krenuli prema Ljubelju, odnosno Austriji. Pucnjava je naokolo orila, ali nisimo tome pridavali naročito značenje, u uvjereni da su to sporadični kontakti njemačkih jedinica za osiguranje kolone s partizanima.

● Masakr nad razornim vojnicima

Tunel na Ljubelju bio je sposoban za korištenje i kad smo ga u sklopu njemačkih jedinica prešli, odahnuli smo jer to je već Austrija. Prihvatili smo njemačku kolonu kao svoju i malo dalje zanočili pokraj ceste uz stalni zvuk rafala.

Ujutro se puževom brzinom krenulo uz pojačanu vatru oružja, što baš nije slutilo na dobro. Stalo se je. Budući da nas je bilo svega još tridesetak, gurali smo se uz Nijemce naprijed. Kad smo došli do jednog planinskog sela (Nijemci su po komandi stajali), ugledali smo na 200 do 300 m pred nama partizansku jedinicu koja je već počela preuzimati oružje od Nijemaca. Pred jednom kućom vidjeli smo dalekozornu i dve njemačke generala s partizanskim oficirima koji su tu najvjerojatnije potpisali predaju njemačkih jedinica ali uz uvjet (kako je to prostrujilo jedinicama) da se ne zrobljavaju nego da razoružani krenu dalje na zapad. Mi smo se uklopili u masu od kojih 2.000 do 3.000 vojnika.

Međutim, kada je oružje predano, partizani se nisu držali riječi o puštanju nego su ih, a nas s njima, htjeli upuhati natrag kao zarobljenike. Ta dugačka kolona zbijena kao masa počela se lagano kretati korakom ili laganim tokom. kretati cestom u smjeru Klagenfurta. A tada je nastao pravi pakao. Partizanska jedinica je počela pucati iz pušaka, šmajsera i strojnica po sada nenaoružanoj masi ljudi. Započeo je bijeg s galamom. Oko mene padaju mrtvi i ranjeni. Oko uha čujem samo fijukanje. Iz naše grupe nas oko desetak, koji smo ostali živi, trčali smo izvan ceste oko 2 km gdje smo našli zaklon ali susreli i druge bjegunce pa i iz drugih

Branko Suhina

pravaca. Moja kapa i dugački kožni kaput bili su na nekoliko mjesta okrnuti ili probušeni. Sve nas koji smo se tu našli, čuvao je Bog.

Imali smo informaciju da je most na Dravi kod Klagenfurta srušen te da u tom čitavom kraju već ima dosta jugoslavenskih partizana (zamislite u Austriji!), pa smo stoga tu lutali seoskim cestama i kožnim stazama sve do Zeleze kaple (Eisenkappel) kad smo krenuli prema sjeveru i sjeverozapadu i tu našli na Engleze koji su nam otpremili u otvoreni logor kod Grafensteina, a to je 10 do 15 km istočno od Klagenfurta.

● Velika dilema

Logor je bio neograben na travnjaku. Bilo nas je više od 1000 hrvatskih vojnika. Čuvati su nas vojnici pripadnici 52. tenkoveške divizije. Moglo se otići iz logora gotovo bez opasnosti od strajanja. Budući da sam po struci bio tehničar i pripadnik brzih jedinica, mogao sam se prihvatiti pomoćnih poslova (čišćenja, podmazivanja i sl.). Vjerovalo sam ispočetka u protukomunistički rat zapadnih sila protiv istoka te da ćemo se onda uz pomoć zapadnih sila reorganizirati i zajedno krenuti natrag, pa takva mogućnost ostajanje nisam prihvatilo kao ni moj kolega.

Prošlo je već nekoliko dana logorovanja.

Prošao je i blagdan Duha (mislim 20. ili 22. svibnja). Počelo su kružiti vijesti da Englezi predaju zarobljenike partizanima. Neki su tošom izdali nekoliko sumraka i noći pobjegli iz logora. Već je nekoliko dana iz Duha. Moj kolega, koji je u Zagrebu ostavio dvije male djece i suprugu, kaže mi: »Baš je završen već više od dva tjedna pa je valjda situacija već mirna i normalna, bez opasnosti. Idemo kući, valjda su se već kaulivirali: moćam pomoći ženi i djeci.« Mislili su mi se rožile u glavi vrloroglavom brzinom. Pred očima su mi česte dođelji, a u glavi sjetja za zagorskim bregima. Roje se i misli: što dođe do očekivanog sukoba, dobro ćemo doći i u domovini. I tako je pala odluka: nećemo bježati

ti dalje na zapad niti prihvatiti pomoćne postove, nego idemo kući ako tako odluče Englezi odnosno saveznici.

● Englezi nas predali partizanima u Bleiburgu

Jednog dana (najmanje pet do sedam) iza blagdana Duha Englezi su nas obavijestili da se spremamo za polazak. Neki su šapatali da nas vode na predaju partizanima, drugi da idemo u neki drugi logor na zapadu. Došla je zatim kolona vojnih kamiona. U prve smo se ukrcavali časnici i dočasnici, a zatim vojnici i nešto civila.

Vozili su nas na željezničku stanicu Bleiburg (oko 40 km od logora Grafenstein) gdje su čekali partizani s velikom kompozicijom zatvorenika teretnih vagona. Pri primopredaji bilo je svakakvih scena. Pojedini časnici još su na samom kamionu ili pri slasku izvršili samoubojstvo. Naime, pri razoružavanju Englezi nisu časnicima uzeli osobno oružje. Pojedini su počeli vikati pa su ih partizani tukli kundacima, a u neke i pucali, i to pred Englezima.

Zatvorili su nas u vagonu. Put u nepoznato. Vozilak smo se cijelo posljedno vrijeme zadržali noć da bi prije podne stigli u Maribor. Tijekom vožnje moj zlatni lančić s križem stavio sam pod čarapu jedne noge, a jedan mali zlatnik pod drugu. Izveli su nas u dvorište jedne velike kasarne. U daljini čula se pucnjava. Stoklanje oštetama. Počelo je odmah prvo razstavlanje pa uniformi, ustaše, domobrani i ostali. Potom časnike još na grupe nižih i viših činika. Istoodobno počelo je i svlačenje. Sve dobro, je skinuta, uključivo novac, zlato i sl., a dobili smo brnje.

Započelo je brzo ispitivanje. Uz svega nekoliko riječi razstavljani smo u dvije skupine. Budući da sam neke časnike osobno dobro poznao, mogu pretpostaviti da su raspoređeni u jednu skupinu (tko zna po kakvom kriteriju) određeni za strijeljanje u »pancergrabe« oko Maribora. U tu skupinu bili su raspoređeni gotovo svi ustaše. Naime, nikoga od njih nisam vidio kasnije na križnom putu, a nisi su se ikada javili kući.

Onako u dvorijama prenoćiti smo u dvorištu kasarne, naravno bez hrane. Idućeg jutra u dvorištu vidio sam nekoliko visokih partizanskih oficira od kojih dvojica s pame zlatnih širta. Prema zapovjednjima činili mi se da je jedan bio general Kosta Njad.

● Križni put je započeo

Formirali su nas u četvenorednu kolonu. Na čelu skupina oko 120. časnika i dočasnika, zatim vojnici pa

konačno civila. Prema mojoj ocjeni kolona je mogla biti dugačka nekoliko stotina metara uz gustu obustranu pratnju partizana na konjima i pješaka. Budući da je bio već konac svibnja ili početak lipnja, možda je to bila jedna od posljednjih kolona na križnom putu koja je krenula iz Maribora.

Kad smo prošli oko 5 km u pravcu Ptuja, došla je jedna motorizirana patrola, zastavila kolonu u komandu: ako ima još ustaša, neka izđu iz kolone jer se moraju vratiti u Maribor. Bio je u mojoj blizini jedan kolega te gimnazije. Nami-givam mu da šuti međutim, on i još nekoliko su izišli i vjerojatno se nestali u »pancergrabama« oko Maribora.

● Ubijanje iznemoglih

Iako još nisam bili iznureni od pješčenja, ali nisam gotovo tri dana ništa jeo, bilo je već posunjaja i padanja. Posebno u početku pratnja odnosno partizani odmah su pucali i ubijali iznemogle sa strane ceste. Svakog dana takvih je žrtava bilo sve više.

Dnevasi sve iznosile su oko 30 do 40 km, što je za gladne, neodjevene i iscrpljene ljude i više nego iscrpljujuće. Bio sam iskrahljiv pa sam pomagao kolegama da se kreću, da ne padnu jer to bi im onda bio kraj.

● Desetkovanja iz Dravu kod Ptuja i Varaždina

Na križnom putu prvi smo put zamočili na nekoj livadi kraj Drave kod Ptuja. Ležali smo na kolej vlastnoj zemlji. Čunali i jeli travu. Gotovo čitavu noć između nas su hodali partizani te dizali i odvodili pojedince, kako vojnike tako i civile. Tko zna po kakvom kriteriju, vjerojatno naravno: ne ustruše nas je bilo osjetno manje. Budući da se tokom noći čula od vremena do vremena u blizini i pucnjava, to smo zaključivali da su odvedeni ubijeni te da ih je odnijela Drava.

Otpirlike slično događalo se i na noćenju u blizini Drave kod Varaždina, tako da nas je iz Varaždina dalje krenula barem jedna četvrtina od jedne troćine manje nego što smo pošli iz Maribora. Očito radilo se o smišljenom genocidu nad hrvatskim mladocima, jer većinu su činili vojnici između 18 i 35 godina starosti.

Branko Suhina
(Nastavlja se)

Bleiburg s križnim putom

Branko Suhina, domobranski poručnik, svjedok događanja u Bleiburgu i sudionik »križnog puta« nastavlja svoje svjedočanstvo o sudbini mnogih sudionika te posljednje tragedije sinova hrvatskog naroda želeći da te strahote budu dostatno upozorene da se nešto slično nikad više ne ponovi.

● Hrana iz ruku hrvatskih seljaka

Prvu službenu hranu, i to malo jednake juhe, došli smo tek u Vinkovcima, ali čak u Šidru, nisam sasvim siguran. Dotada glavna i sigurna hrana bila je trava na odmoristima i nečistitima. A ovisno o partizanima — pratnicima izdošna je bila hrana koju su nam u sput davali hrabri hrvatski seljaci, a još više seljanke. Čim smo prešli iz Slovenije u Hrvatsku, seljaci uz cestu davali su nama ili bacali narezane komade kruha, sira, mesa i kolača uz pozdrave i povike: »Izdržite, mi smo uz vas«, i slično.

Bili su divni. To je za nas bio pravi spas, a i ohrabrenje. No, česte pratnja nije dozvoljavala da nam se usput dodaje hrana već su bježali i pucali prema njima, vjerojatno zatražujući ih iznad glave, uz povike: »Ne smijete davati banditi!« — a oni su nam i dalje davali hranu.

U Ludbregu sam ispod pete izravno skrivenu zlatnu lačnicu s križcem i dao ga za komad kruha jednoj partizanki. Rekao sam joj da mi dade još, a odgovorila je da je i to previše.

U Đurđevcu se smjenila jedinica koja nas je pratila. Dobili smo mlado Vojvodane. Bili su mnogo bolji od prijašnje pratnje. To su dokazali time što nisu branili seljaccima da nam daju hranu i vođu. Naprotiv, kad smo prolazili kroz srpska sela, seljaci su isto stajali uz cestu ali su vikali na nas i pokušavali nas udarati i na naše povike: »Vode, vode!«, još su više pogrdno vikali. Ta je pratnja tada zaustavila kolonu i natjerala seljake da s kantama i vjetrovima donesu na cestu vode.

● Logor u Vršcu

Idući dalje prema istoku stigli smo do Podcravste Slatine odakle smo se u raznovrsnim teretnim vagonima vozili do Ostjeka. Odatle opet pravi pješaci križni put na jug do Vinkovaca pa na istok do Rume i sada na sjever preko Fruške gore do logora Petrovaradina gdje smo ostali oko dva dana. Zašle su nas vozili na jug pa zatim preko Šumovitog brda opet na sjever? Možda da što više od nas smisljena i postane ciljani u jami. Već je bila i velika ljetna vrućina.

Krenuli smo pješice iz Petrovaradina nekoliko kilometara na sjever prema Srbobranu i onda su nas vratili u Novi Sad, ukrkali u vagonu do logora u Vršcu.

Vršac je bio veliki logor s nekoliko tisuća zarobljenika od čega i velik broj njemačkih vojnika. Smjestili su nas u nekakve stare hangare, a na otvorenom

dijelu logora nalazile su se otvorene dugačke latrine (zabodbi). U tom logoru bilo je mnogo Nijemaca. Uvjeti su bili nemogući. Vindala je divovska i druge zaražene bolesti. Nijemci, a i dosta naših, umiralo je od bolesti i iznemoglosti na tjele. Mnogi su padali u latrine. Bilo je sve to grozno gledati, pogotovo pri realnoj pomisli da bi te to moglo i saznoga snađi. Nikakve liječničke smičbe ni lijekova. Bile je među nama dva ili tri zarobljenika studenta medicine i jedan zarobljenik liječnik. Ali oni su i sami bili bespomoćni i iscrpljeni.

● Logor u Kovinu i amnestija

Mislim da je bio početak mjeseca srpnja kad je pala komanda da se spremimo za put u drugi zarobljenički logor. Preživjeli su mahom viši časnici.

Ukrkali su nas u »G« vagonu, a iskrkali su nas u Kovinu, također dosta blizu rumunjske granice i svega koji kilometar udaljenom od Dunava. Logor je bio smješten u jednoj izgorjeloj tvornici, a u njemu su najvećim dijelom bili smješteni hrvatski domobranci do čina satnika.

Uvjeti života bili su povoljniji nego u Vršcu. Organizirali smo, naravno uz

otpuštanju iz zarobljeničkog logora s pravom putovanja kućama. Bilo je to veliko veselje, ali i žaljenje prema kolegama višim časnicima i nekim drugima, koji su i dalje zadržani u logoru.

Onako gotovo u dronjima krenuli smo u »G« vagonima kući.

● Nastavak križnog puta u Ozni – Zagreb

Došao sam kući onako odpran 9. kolovoza i nakon grčenja s roditeljima i mnogobrojnim susjedima koji su se odmah okupili, kupanja, oblačenja, prijava sam se, prema odredbi iz objave, isti dan u 18 sati nadležnom uličnom odboru, a idući dan na VI. rajonu GNO-a, što je sve potvrđeno na poljedini objave.

Međutim, veselje radi slobode trajalo je kratko. Nakon nekoliko dana jedne noći došla su trojica oznaša sa smajserima i odveli me bez ikakvog pišmenog rješenja na Ozni i zatvorili. Još u toku noći bio sam prvi put saslušan. Četlja je bila mala, a u njoj zbrinjeno nas 10 do 15 zatvorenika, kako koji dan. Po zidovima bilo je mnogo poruka i

Za njega su tražili posebnog istražitelja.

Sedamnaestog rujna navečer pozvali su nekoliko nas da se spremimo. Pomislili smo na najgoru, ali odveli su nas u drugi zatvor, sudski, također u Petrinjskoj. Idući dan bio sam saslušan. Saslušavao me Zidov dr. Kraus. Zahvaljujući njemu, pušten sam da se branim iz slobode u postupku po oduci o zaštiti nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj. Hvala dr. Krausu, jer u protivnom tko zna gdje i kako bih završio.

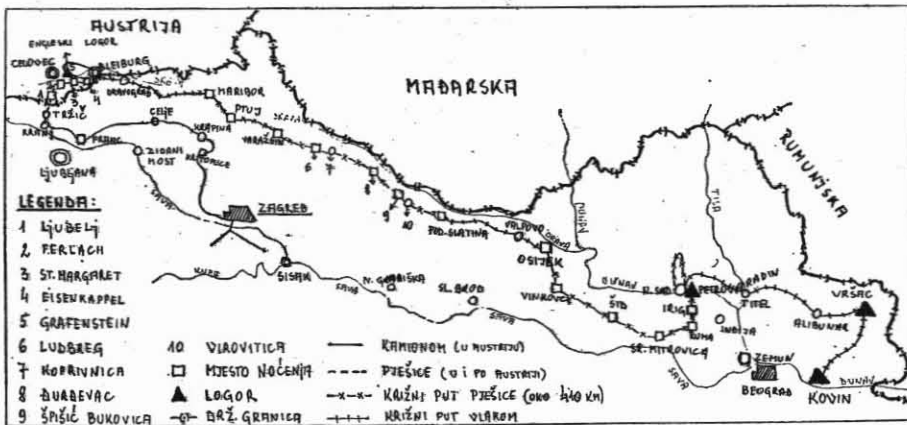
To je bio kraj moga križnog puta po logorima i zatvorima, a onda su nastupili problemi u građanskom životu. Tako naprimjer sve do 1947. nisam mogao dobiti radno mjesto.

● Umjesto zaključka

Svi ti događaji u vezi s Bleiburgom te nastavno s križnim putovima i raznim poslijeratnim jamama nedvojbeno pokazuju da se radilo o smišljenom i pripremljenom genocidu ponajviše nad mladim pripadnicima hrvatskih oružanih snaga i građanskim osobama, koje su se povlačile zajedno s vojnicima. Očito da

Nasuprot toj i takvoj vlasti ja sam osobno kao sudionik i stradalnik tih događaja za oprost, a protiv osvete i revanšizma, kao što sam to već napisao u »Glasu Koncila« od 19. VIII. 1990. Dnevno molim Oca nebeskog: »Oprost nam duge naše kao što i mi opraštamo dužnicima našim.« Pa zar nije i sam Isus Krist u grču smrti kad su ga pribijali na križ zamolio svoga Oca: »Oče oprost mi jer ne znam što čine.« Ja sam uvjeren da tako misli najveći dio hrvatskog naroda, svjestan da bez suživota nema ni života.

Ujedno se priključujem inicijativama, Hrvatskom saboru, o organiziranju i provedbi općeg nacionalnog i građanskog pomirenja, jer samo tako se mogu stvarati uvjeti za suživot na dobro naše domovine. Ali, pomiriti odnosno izmiriti se mogu samo jednakopravni subjekti pa stoga svim stradalnicima treba vratiti sva zakonska i ljudska prava, ne manja od onih koja su nam bili sebi određili nosio-

Put od Zagreba do Austrije s križnim putom do Kovina

dozvolu komande logora, kulturni život. Pjevali zbor, predavanja iz raznih struka itd. Umiralo se od bolesti slabosti znatno manje nego u Vršcu.

Tijekom mjeseca srpnja, sve od 7. kolovoza 1945., svaki pojedinac bio je više puta saslušan, na najčešće bez maitretiranja.

Konačno toliko željena sloboda. Sestoga kolovoza pripočeli su nam da je donijeli Zakon o amnestiji te da ćemo sutra, 7. kolovoza, dobiti službene objave o

mojbi krvlju ispisanih. Saslušan sam gotovo svaki dan i nos s barem jednim pištoljem na stolu uz prijetnju i maitretiranje. Za 20-ak dana traganja majka je saznela gdje sam zatvoren i uspjela mi poslati mali paketić od 1 kg.

Jednog dana doveli su u četlju jednog svećenika. Mislim da je bio Isusovac, no zaboravio sam mu ime. Dosta sam s njim razgovarao. Završio je više fakulteta i bio je dvostruki ili trostruki doktor znanosti.

je u tom genocidu stradalo vrlo mnogo osoba. Samo od moje grupe časnika i dočasnika koja je krenula na križni put iz Maribora sa 120-ak osoba, došlo je na cilj u Kovin nešto oko polovice.

Osnovni je krivac za genocid bivša vlast staljinističko-boljševičke ideologije željna osvete i likvidacija ideoloških neistomišljenika. To povijest mora istražiti, zapisati i prenjeti novim generacijama kao poruku da se više nikad ne ponovi.

ci boljševičke vlasti i ideologije. Bilo bi ujedno ljudski i pošteno da javno s pokajanjem priznaju poratni genocid nad dijelom hrvatskog naroda te da se u znak javnog pokajanja povuku s javnih i društvenih funkcija, ako ih još obavljaju. Takav oprost i pomirenje bit će dragi i našem Ocu nebeskom.

Branko Suhina